

Előzetes jelentés

Nagyvázsony-Reméz

8669-es azonosító számú lelőhely

régészeti feltárása

A 2018-as feltárás résztvevői:

Dr. Tóth Endre	szakmai tanácsadó	Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Dr. Péterváry Tamás	ásatásvezető	Laczkó Dezső Múzeum
Győrffy-Villám Zsombor	ásatásvezető helyettes	Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Rétfalvi Teofil	geodéziai, fotó, és fotó 3D dokumentációs felügyelő	Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Pálffy Sándor	leletfeldolgozás felügyelő	Laczkó Dezső Múzeum
Bertók Bianka	dokumentációs asszisztens	Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Lipéczné Karsai Henriett	régész asszisztens	Laczkó Dezső Múzeum
Polyák Emília	régész asszisztens	Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Virágh Levente	régész asszisztens	Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Balatincz Anna	régész asszisztens	Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Herkner Márk	régész asszisztens	Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Papp Attila	régész asszisztens, általános szervező	Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Horváth Dániel	ásatási asszisztens	
Süttő Krisztián	ásatási asszisztens	
Molnár Miklós	fémkeresős kutató	
Sándor Lajos	fémkeresős kutató	
Krámli Zoltán	fémkeresős kutató	
Kaszás Zsolt	fémkeresős kutató	

2018. július 29 és augusztus 17 között Nagyvázsony Kisreméz-dűlőben egy *c.* 13 m x 7 m-es kiterjedésű, téglalap alakú, kétosztatú épület déli felét tártuk fel. Az építmény 2018 folyamán intenzív roncsolásmentes terepi kutatás során került elő egy hasonló, tájolása és kiterjedése alapján rendeltetésében is egyező épület szomszédságában, attól 9 méterre keletre (2. ábra). Az észak-déli tájolású, földbe mélyített épület bejárati homlokzatát a déli oldalán alakították ki. Az oldalsó és a hátsó (északi) falat kívülről féloszlopok övezték. A köves, téglasoros falszerkezet, illetve az ásatás során eddig előkerült leletanyag alapján az épület a késő római korra keltezhető, valószínűleg a IV. század első felében pusztult el. Formája és néhány másodlagos helyzetben azonosított emberi csont arra enged következtetni, hogy az építmény sírépítményként, talán templom/mauzóleumként szolgált. A két épületet egy főút mentén elhelyezkedő tehetős római gazdaság temetkezési/rangjelző tájelemeként értelmezzük.

A feltárást Dr. Tóth Endre tanácsadói felügyelete mellett Dr. Péterváry Tamás ásatásvezető és Györffy-Villám Zsombor ásatásvezető helyettes irányításával nagyrészt régészhallgatókból, a múzeummal együttműködési szerződéssel rendelkező fémkeresős kutatókból, illetve a múzeum munkatársaiból álló önkéntes csapat végezte. A feltárást a Nemzeti Kulturális Alap Örökségvédelmi Kollégiuma (pályázati azonosító: 207134/00328), illetve Nagyvázsony Község Önkormányzata támogatta.

Földrajzi környezet

A lelőhely a Déli-Bakony és a Balaton-felvidék között húzódó Veszprém–Nagyvázsonyi-medencében, Nagyvázsony községtől keletre, a Veszprém és Tapolca közötti országút közelében található (EOV: 184647, 549645; tszf.: *c.* 249 m; 1. ábra). Az anyakőzet mészkő. A látóhatárt a lelőhelytől mintegy 9 km-re északnyugatra emelkedő, 599 tszf. magasságú bazalt kőzetű Kab-hegy uralja.

A környező terület mezőgazdasági termelés alatt áll, jelenleg lucernával van beültetve. Az enyhén déli irányban lejtő, alacsony kiemelkedéssel és kisebb patakokkal tagolt felszín a lelőhelytől délre, a jelenlegi főút közelében vizenyős. Az anyakőzeten kialakult, erősen köves termőtalajú mezőt nyugatról a Vázsonyi-Séd egyik ága határolja. A patak mentén, a lelőhelytől mintegy 100 m távolságra fakad a Kiskút nevű, mai napig jelentős vízhozamot biztosító forrás.

A kutatás előzményei

A kutatott épület egy régészetileg nyilvántartott, római villagazdaságként számontartott lelőhely (Nagyvázsony-Nagyreméz; MRT II. 33/25; nyilvántartási szám: 8669) korábban ismeretlen településeleme. A 19. század végétől ismerünk a lelőhelyhez köthető római kori leleteket (HUSZÁR 1963, 156). Ezek pontos helymegjelölés nélkül, illetve többféle néven kerültek bejegyzésre. A környék topográfiáját ismerve a Felső-csepely, Csepelypuszta, Alsócsepely uradalmi szántó nevekkal jelölt helyekről a múzeumba jutatott leletek egy része valószínűleg az általunk vizsgált lelőhelyről származik (MRT II. 1969, 140-141). Ilyen az a 40 db érme, amely 1875-ben került elő, és ami talán egy III. századi 144 darabos, javarészt elkallódott pénzlelet része lehetett. „Csepely-puszta környéke” megjelöléssel faragott oszlopfő, két tubustöredék és egyéb épülettörmelékek, továbbá egy bronzfibula is a Lackó Dezső Múzeum birtokába került.

A lelőhelyet 1965-ben az akkori intenzív topográfiai munkálatok során Kelemen Mária írta le. A helyszínt római telepként azonosította, melynek leleteit az 1-4. századra keltezte, vagyis gyakorlatilag a pannóniai római uralom szinte teljes időszakában használatban volt a területet. A bejegyzés három épület felszíni maradványait említi. Ezek visszaazonosítása egyértelművé tette, hogy az ismert lelőhely helye és kiterjedése a 60-as években – általunk ismeretlen okokból – hibásan került bejegyzésre.

Az elmúlt évtizedben Pálffy Sándor, a Laczkó Dezső Múzeum munkatársa végzett terepbejárást a lelőhelyen, illetve Dr. Molnár Miklós adományozott a múzeumnak egy, a villagazdaság központi épületének omladékából származó márványlap töredéket. A terület tulajdonosától tudjuk, hogy a 80-as évek végétől a lelőhely fémkeresősök zarándokhelyévé vált, fémből készült emlékanyagának nagy részét mára lerabolták.

2018 során a területen számos alkalommal végeztünk terepbejárásból, fémkeresős leletfelderítésből és radaros geofizikai mérésből álló kutatást. Ezek során a lelőhely kiterjedésére, valamint a település szerkezetére, korára vonatkozó információkat gyűjtöttünk. Elvégeztük a gazdaság központi épületének talajradaros felmérést, illetve a központi épülettől délre, a patak déli oldalán egy kora császárkori halomsíros temetkezés nyomaira bukkantunk. A fémkeresős kutatás során mintegy 700 begyűjtött tárgy szóródásának elemzésével pontosabb képet nyerhetünk a település különböző elemeinek rendeltetéséről, időbeli helyzetéről.

Geofizikai mérés

A megásott épületet az év elején elején Papp Attila szervezésében megvalósult egyetemi terepi gyakorlat alkalmával végzett geofizikai mérések során azonosítottuk. A mérés helyének kiválasztását a felszínen észlelhető római épülettörmelékek, illetve a talaj nedvessége és a növénytakaró minősége befolyásolta. A geofizikai mérésre talajradar segítségével 40 x 20 méteres területen került sor (2. ábra). A mérés két egymástól mintegy 30 m-re fekvő, téglalap alakú, nagyjából észak-déli tájolású, főhomlokzatukkal dél felé néző épület alaprajzával szolgált. Ezek közül a keleti épület (I. sírípítmény) déli része került feltárássra (3. ábra).

Az épület kiterjedése a mérések alapján 8.30 x 13.75 m. Két oldalsó, illetve a hátsó falsíkját féloszlopok vagy pillérsor övezi. Az épület déli homlokzatán azonosítottunk egy minden bizonnyal az épület bejárataként szolgáló, nagyjából 2.2 m széles nyílást. A feltárássra kijelölt déli épületrész közepén egy c. 0.3 m vastag, 1.2 x 1.2 m területű tömb is kirajzolódott.

Módszertan

A feltáráss helyét egy 6 x 6 méteres szelvényben jelöltük meg (3. ábra bal fele; 4. ábra). A szelvényt a geofizikai felmérés során azonosított keleti épület (I. sírípítmény) déli felében jelöltük ki úgy, hogy lehetőségeinkhez mérten minél több, az épület szerkezetére, funkciójára és korára vonatkozó információt gyűjthessünk. Célunk az volt, hogy a feltáráss során kutathassuk az épület keleti oldalfalát, a fal mentén elhelyezkedő pilléreket/féloszlopokat, az épület déli helyiségének belső részét, illetve az abban található 1.2 x 1.2 m kiterjedésű tömböt. A szelvényt később a főbejárat tanulmányozása és az épület északi részében a helyiség mélységének és rétegsorának tisztázása céljából kibővítettük. Ennek során a szelvény déli oldalán 1.3 m x 1.9 m-es területen, az északi oldalon szinte az egész szelvény hosszában (illetve nyugatra a szelvény eredeti kiterjedésén túl) 1.1 m szélességben bővült (3. ábra jobb fele; 5. ábra).

A feltáráss első napján a bolygatott termőtalajt c. 0.2 m mélységben gépi erővel eltávolítottuk (6. ábra). A munkát ezt követően kizárólag kézi erővel végeztük. A feltárt régészeti jelenségeket stratigráfiai egységenként értelmeztük és dokumentáltuk. A kitermelt földet és az ásatási felszínt a feltáráss teljes időtartalma alatt folyamatosan fémkeresős géppel ellenőriztük. A szelvény mélységét az épület megmaradt eredeti felszíne határozta meg. Az épület *in-situ* maradványait a dokumentálást követően nem bolygattuk tovább. Az ásatást követően az épületmaradványokat geotextíliával letakartuk, majd gépi erővel visszatemettük (7. ábra).

A leletek helyét RTK segítségével cm pontossággal bemértük. Az ásatás menetéről, a szelvényben előkerülő jelenségekről Rétfalvi Teofil fotó és 3d-s fotódokumentációt készített. A leletek Pállfy Sándor, a Laczkó Dezső Múzeum restaurátorának felügyelete alatt a helyszínen szakszerű, desztillált vizes tisztításon estek át. A begyűjtött tárgyakat ideiglenesen simítózáras műanyag zacskóban tároltuk. Az ásatást követően megtörtént a leletek nyilvántartásba vétele és leltározása (ltsz.: LDM 2018. 11). A fémleleteket Pállfy Sándor restaurálta.

Stratigráfiai leírás

Az ásatás menetének rétegtani értelmezését a feltárt stratigráfiai egységek keletkezésének időrendjét követve végeztük el. A stratigráfiai egységek táblázatszerű leírását a jelentés végén mellékelt stratigráfiai egységek nyilvántartása tartalmazza. A leírásban megadott relatív mélységadatok a termőtalaj jelenlegi felszínétől értendők. Az azonosított régészeti jelenségek a következő négy időrendi szakaszban értelmezhetők:

- I. építés;
- II. használat vége/felhagyás;
- III. összeomlás;
- IV. utóélet.

I. szakasz: építés

Az első időrendi szakasz az épület építésének idejét jelöli. Az épület padlóját és az alapozását a sárga, erősen köves homokos/löszös altalajba (SE26) ásva alakították ki. A feltárt területen, vagyis a kétosztatú építmény déli helyiségében a padlót két szinten alakították ki (8. ábra). A helyiség déli, az épület bejáratához kapcsolódó felében észak felé 0.56 m relatív mélységtől 0.7 m relatív mélységig egyenletesen süllyedő felszín találtunk. Ez a felszín a helyiség közepénél kiképzett 0.27 m-es meredek szintesést követően csatlakozik a helyiség északi részének 0.97 m relatív mélységű vízszintes felszínéhez. A mélyebb felszínen a természetes altalajon tömör, agyagos/löszös, habarcsos réteget (SE19) találtunk, melyből egy kerámiadarabot (ltsz.: 2018.11.21; 32. ábra) gyűjtöttünk. Az északi helyiséget a szelvény bővítését követően *c.* 1 m szélességben kutattuk. Az itt ásott szonda alapján az északi helyiséget az ásatási felszíntől mért 1.85 m mélységben képezték ki, ami a déli helyiség szintjéhez képest jelentős (0.9 m) mélyülést jelent (8. ábra).

Az épület falainak alapárkát az épület délkeleti sarkában a keleti fal (SE02) belső oldalán kutattuk. Itt egy *c.* 0.3 m mély, lefelé a fal síkja irányában szűkülő árok (SE27) barna, organikus, habarccsal és kövekkel kevert betöltését (SE24) találtuk, melyből talajmintát vettünk (9. ábra).

Az épület déli helyiségének keleti oldalfala (SE02) 1.04 m széles, belső falsíkja 4.9 m hosszú (10. ábra). Az északi helyiség mentén a fal 1.45 m szélesen folytatódik. A bejárati homlokzat falának (SE13) külső síkja merőleges a keleti oldalfal (SE02) vonalára, míg a belső síkja derékszögnél kissé nagyobb szögben csatlakozik az oldalfal belső síkjához. Az épület bejáratánál a homlokzati fal (SE13) szélessége 1.2 m, amely az épület sarka felé vastagszik. Bár a bejárati nyílásnak csak a keleti része esett a kiszélesített szelvény területére, az épület axiálisan szimmetrikus jelleg miatt ennek eredeti szélessége kiszerezhető. A *c.* 2.2 m széles nyílás megásott részén ajtókeretre utaló nyomot nem találtunk. n

Az épületet egy kelet-nyugati irányú, 0.86 m széles fal (SE12) osztotta két helyiségre. Ezen a falon az alaprajz hosszanti tengelye mentén, a déli homlokzat főbejáratával egy vonalban egy 1.28 m széles, vörös homokkővel keretezett nyílás biztosította az átjárást (11. ábra; 12. ábra). A küszöbként szolgáló, a fal déli síkjával egy vonalban elhelyezett tömb 0.65 m széles, és nagyjából 0.18 m vastag. A tömb két szélén a nyílás kőkeretének fogadására szolgáló 0.18 m széles vájatot faragtak. A küszöb nyugati szélén az ajtót tartó faszerkezet fogadására szolgáló 5.7 x 17 cm kiterjedésű mélyedést faragtak. Az ajtó valószínűleg egy szárnyú volt, tengelye a bejárat nyugati oldalán helyezkedett el. A bejárat kőkeretének többi elemét az északi helyiség törmelékes feltöltésének tetején találtuk. Itt került elő a szintén homokkőből faragott, 0.95 m hosszú, 0.39 m széles és 0.2 m vastag szemöldökkő is. A bejárat eredeti magasságának megállapítására az északi helyiség feltárása után lesz lehetőség. A küszöb észak felől a fal (SE12) szélességénél keskenyebb volt. A küszöb belsejénél így megmaradt 0.2 m széles felszint talán fából készült szerkezet (lépcső?) fogadására használták (12. ábra).

Az épület két helyiségének falai egybe voltak kötve, így megállapítható, hogy az épület egy egységként, egy építési szakaszban épült. Az épület déli helyiségben a lépcsőszerű szinteséstől északra a habarcsos réteg (SE19) alatt az épület két oldalsó falát egybekötő kelet-nyugati irányban húzódó, *c.* 1 m széles, kisebb köveket mészhabarcsban szilárdan kötő réteget (SE23) találtunk (13. ábra). Ez a két oldalfalat összefogó, falalapozáshoz hasonló, de építészeti struktúrát nem tartó jelenség az épület szilárdságát biztosította.

A keleti fal (SE02) mentén négy féloszlop/pillér (SE07-SE10) alapozása került elő, melyek a keleti fal külseje mentén a mai napig megmaradt korabeli termőtalajba (SE11) voltak ásva (14. ábra). Ezek a mészhabarcsban kötött kövekből épült szerkezeti elemek átlagosan 0.9 m szélesek és nagyjából 0.6 m vastagságban, durván félkörívesen emelkednek ki a fal síkjából. A féloszlopok/pillérek (SE07-SE10) nem voltak a falba (SE02) kötve, vagyis közvetlenül a falak felhúzását követően, vagy esetleg egy későbbi megerősítés során készülhettek. Az északi féloszlop/pillér alapozásának (SE07) alját egy kisebb kutatószelvény segítségével a pillér megmaradt felső szintje alatt *c.* 0.3 m mélységen, az altalaj szintjén (SE28) találtuk meg (15. ábra). Talán ebben az időrendi fázisban keletkezett az épület keleti falán (SE02) kívül az egykori termőtalaj (SE11) felszínén azonosított pár cm vastag sárgás, homokos/agyagos réteg (SE04; 16. ábra).

Az északi helyiség szondázásánál, annak délkeleti sarkában mintegy 1.9 m mélységben *in-situ* padlótegglákat (SE25) találtunk (17. ábra). Bár a déli helyiség feltöltésében gyakran előfordultak lapos téglák, az északi helyiségben azonosított *in-situ* burkolathoz hasonló padlóréteget nem találtuk.

II. szakasz: használat vége/felhagyás

A második időrendi szakasz az épület használatának végét, illetve a felhagyásának idejét jelöli. Szintén a déli helyiségben, nagyjából a kamra közepén az agyagos/löszös, habarcsos rétegre (SE19) több rétegben lerakódott égésnyomokat dokumentáltunk. A legalsó egy pár cm vastag barna, erősen faszenes lerakódás (SE 22) volt, melyből egy kerámiadarabot (ltsz.: 2018.11.22; 32. ábra) gyűjtöttünk. Ezt a réteget szintén barnás, faszenes, puha réteg (SE17) fedte, melyben egy kerámiadarabot (ltsz.: 2018.11.16; 32. ábra), egy üvegedény töredékét (ltsz.: 2018.11.17; 29. ábra), emberi koponya töredékét (ltsz.: 2018.11.31) és állatcsontokat találtunk. Ennek tetején, egy nagyjából négyszögletes 1 m x 1 m nagyságú területen egy lapos téglákkal kirakott felszint (SE05) azonosítottunk, amin égésnyomot (SE06) észleltünk. A kirakott felszín körül a helyiség kövekkel és habarccsal kevert homokos iszappal (SE15) töltődött fel, melynek alsó részében, vagyis a faszenes réteg (SE17) tetején ember csontok (ltsz.: 2018.11.29-30; 20. ábra), állatcsontok, és egy torzióslöveghez tartozó nagyméretű lövedék vasból készült hegye került (ltsz.: 2018.11.20;

30. ábra) elő. Az iszapos töltődésben (SE15) bronzlemez (ltsz.: 2018.11.15), bronztöredék (ltsz.: 2018.11.13), illetve két kerámia edénytöredék (ltsz.: 2018.11.10; 32. ábra) is előkerült. Az emberi csontok valószínűleg a hátsó sírkamra feldúlt sírjaiból származhatnak. A többszöri

tűzrakásra tehát az épület másodlagos felhasználásának időszakában, részben a sírok feldúlását követően került sor.

A déli helyiség déli részén, az épület bejárata felől vastagodó, vöröses, erősen kavicsos feltöltődést (SE21) találtunk. Ennek a bejáratától tölcésesen szétterülő szóródása alapján feltételezhető, hogy ebben az időszakban a déli helyiség bejáratát nem fedte ajtó.

III. szakasz: összeomlás

A harmadik időrendi szakasz az épület összeomlásának idejét jelöli (21. ábra; 22. ábra). A déli helyiség világos, homokos, kövekkel és habarccsal kevert iszappal (SE15) töltődött fel. Ez a réteg észak felé, a helyiség padlójának szintesését követve mélyült. Innen két kerámia edénytöredék (ltsz.: 2018.11.10; 32. ábra), két bronzöredék (ltsz.: 2018.11.11; 2018.11.15), és a réteg aljáról néhány állatcsont került elő. Ezt a réteget (SE15), illetve a déli helyiség északi részében felette képződött törmelékes réteget (SE03) rengeteg téglá és néhány faragott épületkő jellemezte (23. ábra). Az épülettörmelékben gazdag rétegsorban a jelentősebb faszéntartalom alapján elkülönítettünk egy, az SE15-tel nagyjából egyidős réteget (SE16; 24. ábra). A déli helyiség déli, vagyis a bejárhoz közeli részében sötét, termőtalajhoz hasonló réteget (SE14) találtunk, melyből két kerámia edénytöredék (ltsz.: 2018.11.02 és 2018.11.14; 32. ábra) került elő (25. ábra). Ez a talaj valószínűleg kintről, az épület homlokzata előtti térből mosódott be, vagyis a képződésének idején a helyiség még fedett volt.

Az épület északi helyiségében is nyomon követhetjük az épület pusztulásával járó feltöltődést (SE18; 26. ábra). Itt nagy mennyiségű követ és téglát, illetve egy vastárgyat (ltsz.: 2018.11.12; 31. ábra) találtunk a szondában. Ennek a rétegnek a tetején került elő a két épületrész közötti átjáró homokkő kerete, benne a szemöldökkő nagyméretű tömbjével (27. ábra).

IV. szakasz: utóélet

A negyedik időrendi szakasz a modern termőtalaj képződésének idejét jelöli. A falak vastagsága arra utal, hogy az épület jelentős felmenő falakkal rendelkezett, a római táj kiemelkedő elemként szolgálhatott. Bár a viszonylag vékony, *c.* 20-25 cm vastag termőtalajban (SE01), illetve annak felszínén gyakori a római épülettörmelék, az az épület eredeti méretéhez képest elenyésző mennyiséget képvisel. Biztosra vehető, hogy az összedőlt épület nagy részét akár gazdasági javítás, akár újrahasznosítás céljára elhordták.

Leletanyag

Az előkerült leletanyag 14 bronztárgyat, hét kerámiatöredéket, két kőtárgyat, egy üvegtöredéket, és három vastárgyat tartalmaz (2. melléklet). A fémtárgyakat a Laczkó Dezső Múzeum restaurátora, Pállfy Sándor restaurálta. A leletanyag a Laczkó Dezső Múzeumban került leltározásra (ltsz.: 2018.11.1-31).

A bronztárgyak többsége érme; hat darab érmét gyűjtöttünk a szelvényből és 7 db érmét gyűjtöttünk a meddőben a kiszórt talajból (28. ábra). Az érmék mind a IV. század első felében készültek. A kerámia edénytöredékek a feltárt szelvény alsó rétegeiben kerültek elő (32. ábra). Ezek kivétel nélkül szürke, érdes felületű cserepek. Többségük felszíne erősen mészhabarcos volt, talán az épület építésekor a habarcsba keveredve kerültek az épületbe. Az ásatás egyetlen üvegtárgya egy megvastagodó, bordás töredék, ami egy edény szalagfül darabja lehetett (29. ábra). A vastárgyakat egy vas lövedékhegy (30. ábra), illetve egy ismeretlen rendeltetésű, visszahajló végű, négyszögletes keresztmetszetű töredék (31. ábra) képviselte. Az ásatás építészeti szempontból jelentős hozadékai a különféle rendeltetésű téglák, melyek között az emberi és állati lábnyomos darabok a római hétköznapiak talán legkézzelfoghatóbb emlékei.

A feltárt rétegsor alsó rétegeiben (SE17 és SE15 alja) három embercsontot (ltsz.: 2018.11.29-31) és nagyjából 20 állatcsontot (SE15-17 és SE03) találtunk. Az állatcsontok meghatározását Fekete Fruzsina egyetemi hallgató (ELTE) vállalta el.

A feltárással párhuzamosan folytattuk a korábban indított műszeres leletfelderítő kutatásunkat. Eddig az egész lelőhely területéről nagyjából 700 fém- és kerámiatárgyat gyűjtöttünk. A tárgyak előkerülési helyét GPS segítségével rögzítettük. A leletanyag nyilvántartásba vétele megtörtént, restaurálásuk, meghatározásuk és térinformatikai kiértékelésük folyamatban van.

Értékelés és a kutatás további menete

A 2018-as ásatás folyamán sikerült tisztáznunk a geofizikai módszerrel korábban azonosított két épület egyikének korát, illetve számos, az épület szerkezetére és funkciójára vonatkozó információt gyűjtöttünk. Megállapítottuk, hogy az előkerült leletek és az épület szerkezete alapján egy IV. sz. első felére tehető, valószínűleg sírkamraként és esetleg templomként szolgáló épület fontos részlete került napvilágra. A lelőhely jelentőségét növeli, hogy hasonló korú, formájú és rendeltetésű épület Pannonia területén eddig nem ismert.

A feltárt épület tájrégészeti jelentősége a villagazdaság központi épületéhez és a közelben futó főúthoz való kapcsolatában keresendő. A kutatás során betekintést nyerhettünk egy, a provincia életében végig fennálló útmenti település és villagazdaság IV. sz. első felében élt sorsába, ami Nagyvázsony környékének kulturálisan kiemelkedő helyszínévé emeli a lelőhelyet és környezetét.

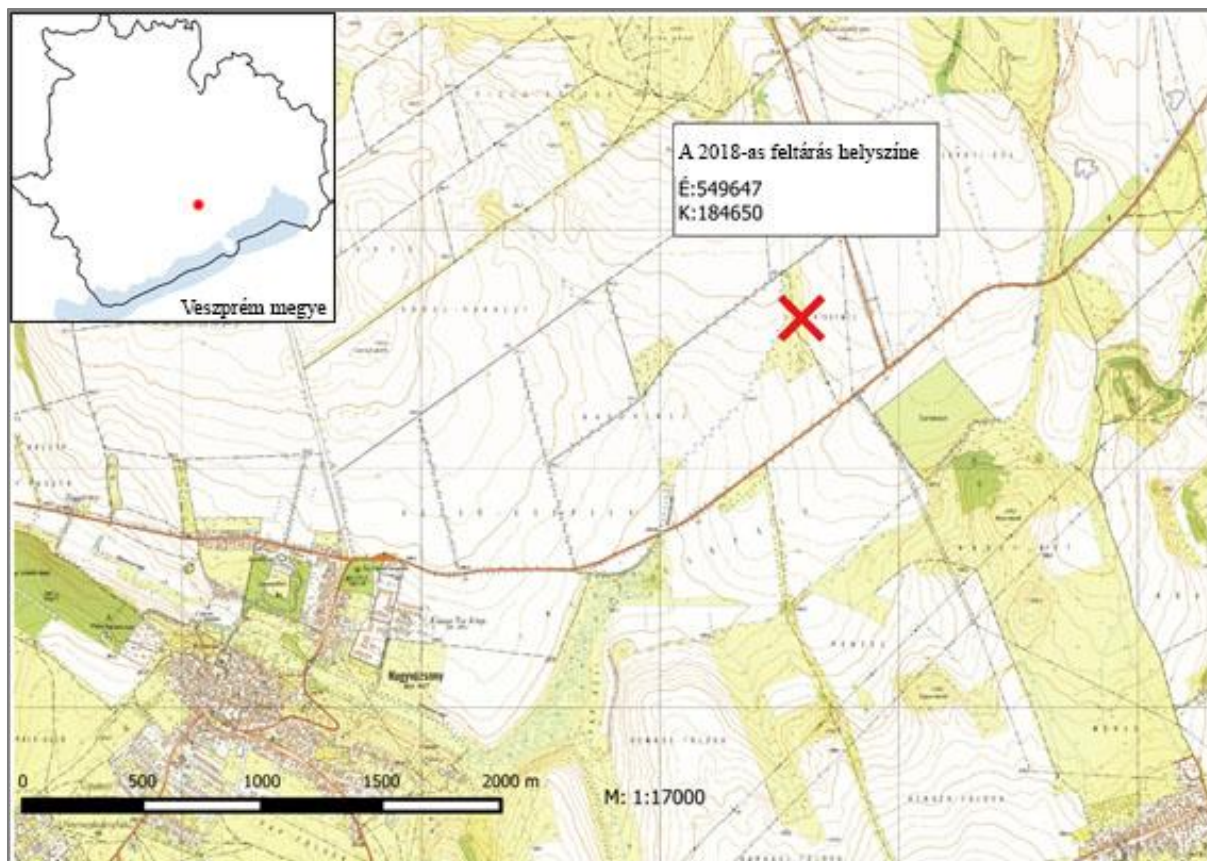
A közeljövőben, előre láthatólag 2018 novemberében, az Laczkó Dezső Múzeum *LDM online* nevű világhálós folyóiratán magyar és angol nyelven közzétesszük az ásatási eredmények teljes kiértékelését, melyben az ember- és állatcsontok, illetve az előkerült érmék meghatározásán kívül az épület pannóniai és tágabb földrajzi kapcsolataival, párhuzamaival is részletesen kívánunk foglalkozni. Terveink szerint 2019 elején szintén az *LDM online* nevű világhálós folyóiraton közzétesszük az eddigi műszeres leletfelderítések tárgyi és térinformatikai eredményeit.

Tervezzük, hogy 2019 folyamán teljes kiterjedésében feltárjuk az épületet. A jövő évi feltárás célja, hogy az északi épületrészben lévő temetkezési és épületmaradványok alapján rekonstruálni tudjuk a helyszín rendeltetését és eredeti építészeti jellegét, illetve bizonyítékokat gyűjtünk a temetkezésekkel kapcsolatos hitvilág tisztázásához. A feltárás folytatásával és az előkerülő műemlék védelmével és bemutatásával kapcsolatban tárgyalásokat folytatunk örökségvédelmi hatósággal, a terület tulajdonosával, illetve Nagyvázsony polgármesterével.

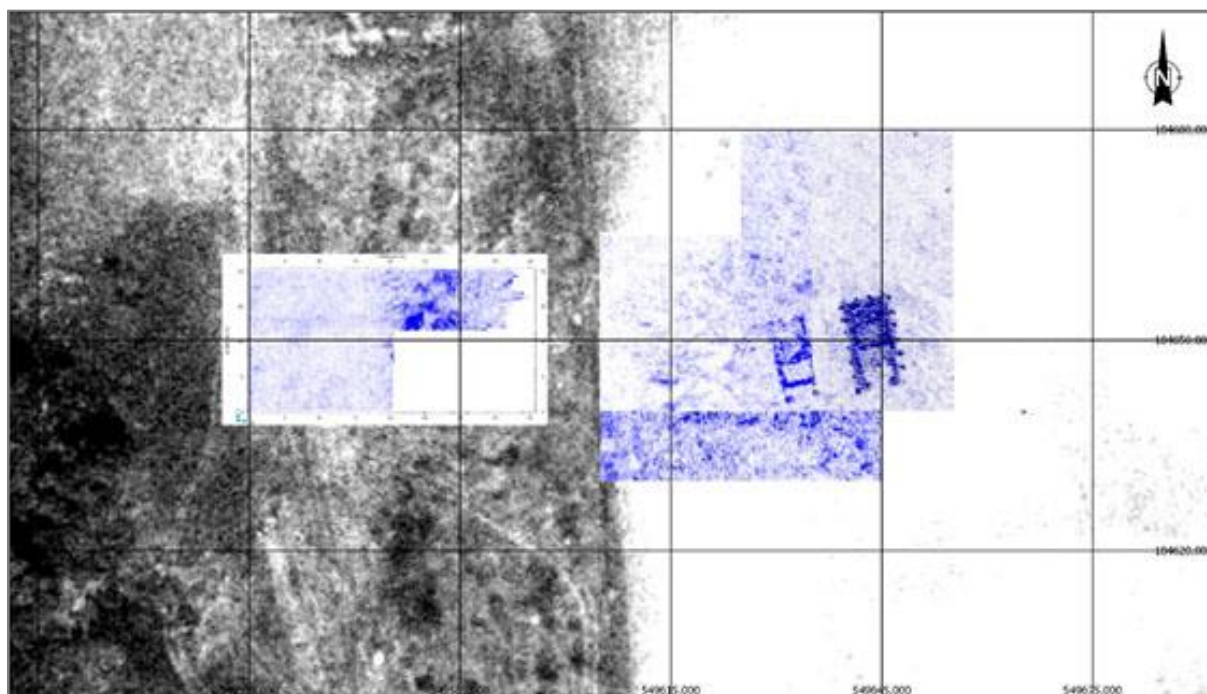
Felhasznált irodalom

HUSZÁR, L. (1963). Éremlélőhelyek Veszprém megye területén In: Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 1. Veszprém 1963 156.

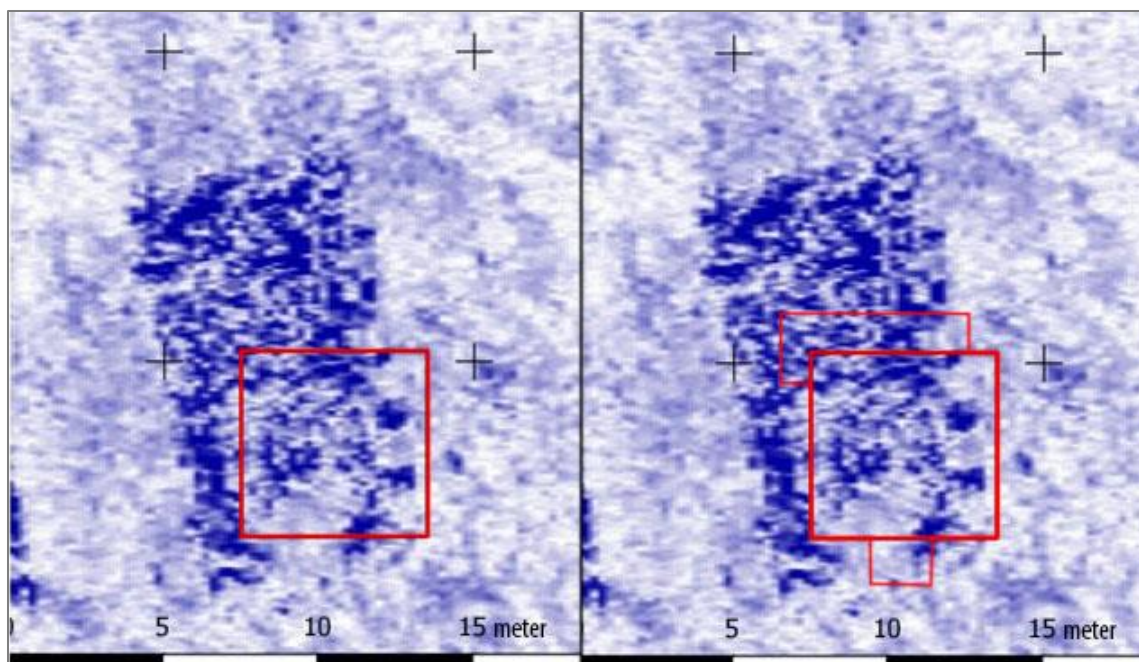
MRT2 (1969). Magyarország Régészeti Topográfiája 2. Budapest 1969.

1. ábra. Nagyvázsony-Reméz: a lelőhely földrajzi helyzete.

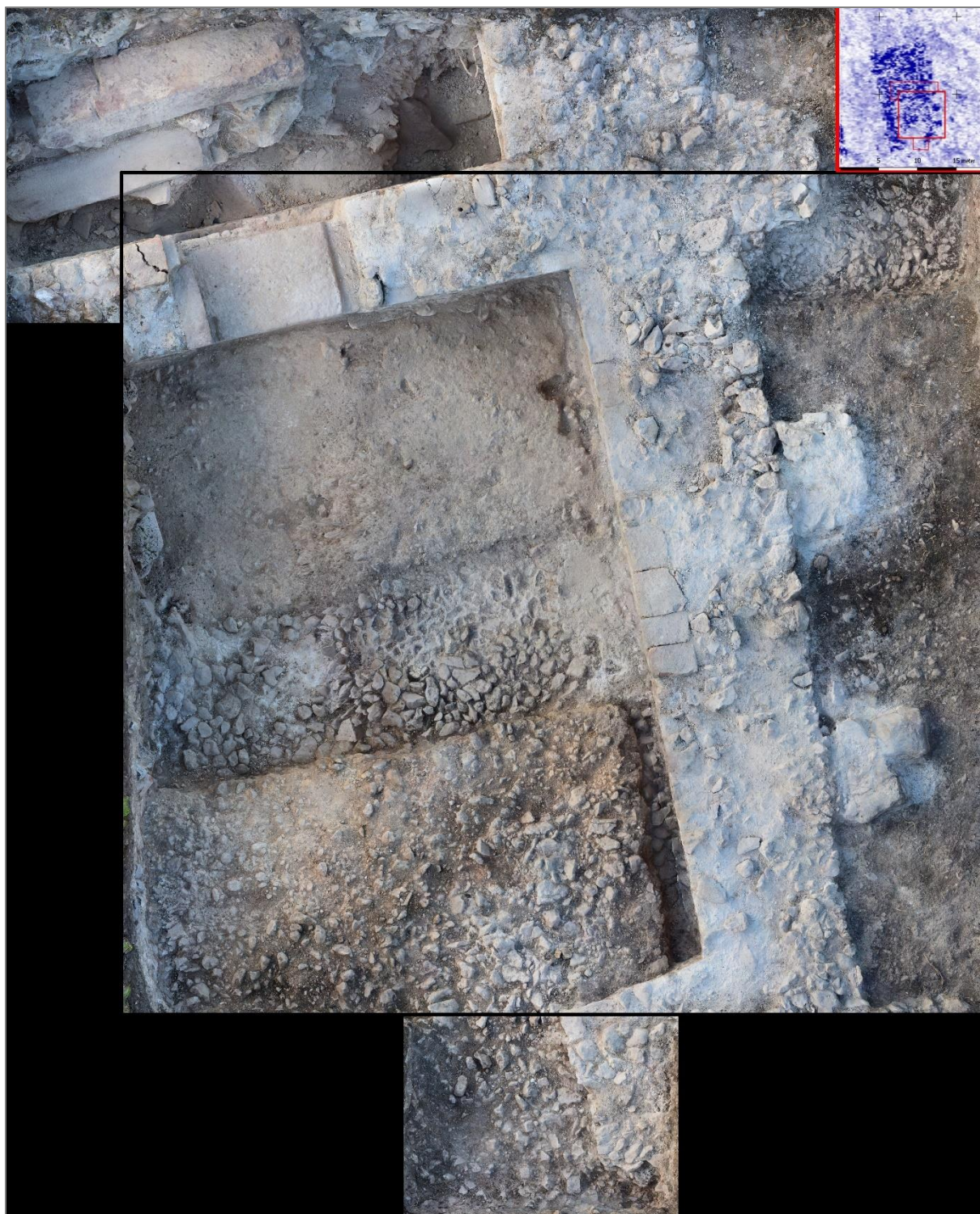
2. ábra. A geofizikai mérések során azonosított két épület (készítette: Rétfalvi Teofil).

3. ábra. A 2018-as ásatási szelvény tervezett (bal oldali ábra) és megvalósított (jobb oldali ábra) kiterjedése.

4. ábra. A 2018-as ásatási szelvény termőtalaj eltávolítását követő felszíne.

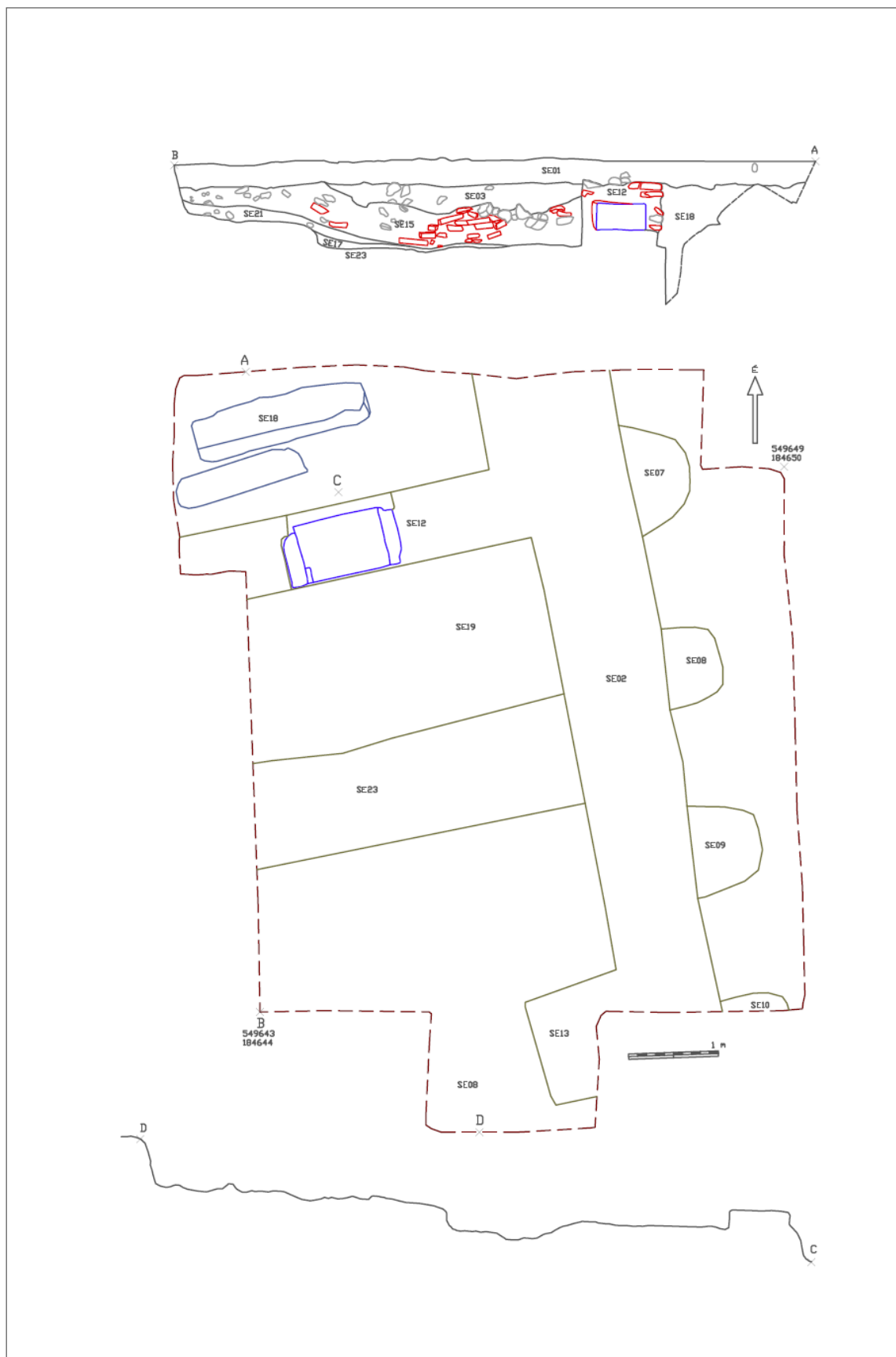
5. ábra. A 2018-as ásatási szelvény tervezett és végleges kiterjedése.

6. ábra. A bolygatott termőtalaj gépi eltávolítása és fémkeresős kutatása.

7. ábra. Az ásatási szelvény visszatemetése.

8. ábra. Az ásatás felszín-, metszet-, és profilrajza.

9. ábra. Alapárok (SE27) az épület délkeleti sarkában.

10. ábra. A Keleti fal (SE02) szerkezete. Fotó déli irányban.

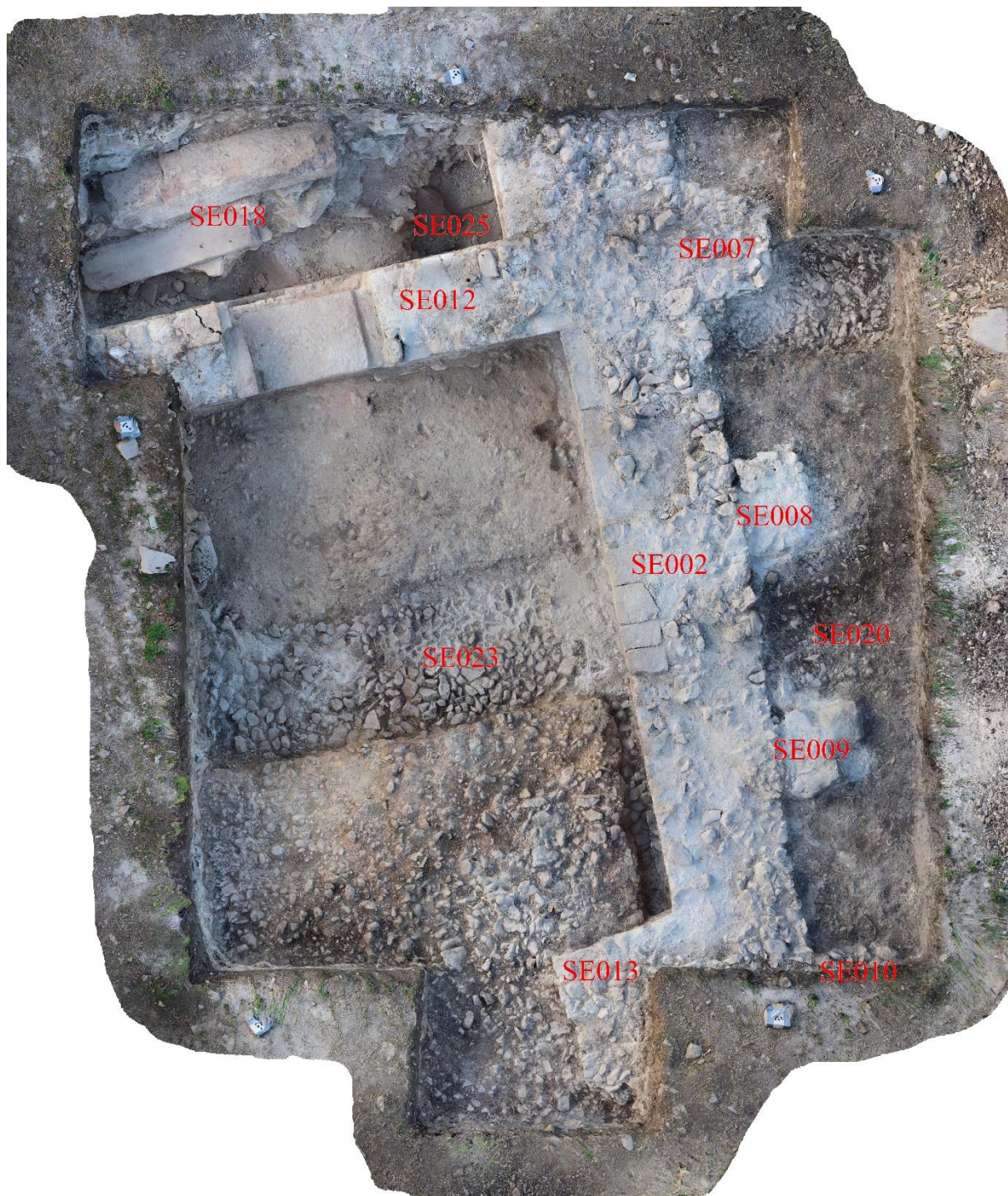
11. ábra. A két helyiséget elválasztó fal (SE12) a hátsó helyiség homokkövekkel keretezett bejáratával. Fotó északi irányban.

12. ábra. A két helyiséget elválasztó fal (SE12) az északi helyiség homokkövekkel keretezett bejáratával. Fotó déli irányban.

13. ábra. Az épület déli helyiségében található kelet-nyugati alapozás (SE23).

14. ábra. Orthofotó a feltárt épület szerkezetéről.

15. ábra. Az északi pillér/féloszlop alapozása a keleti fal (SE02) külső síkja mentén az egykori termőtalajban (SE11). Fotó északi irányban.

16. ábra. Sárgás agyagos réteg (SE04) a keleti fal (SE02) külső oldala mentén.

17. ábra: Az épület északi helyiségének délkeleti sarkában lévő *in-situ* téglapadló (SE25).

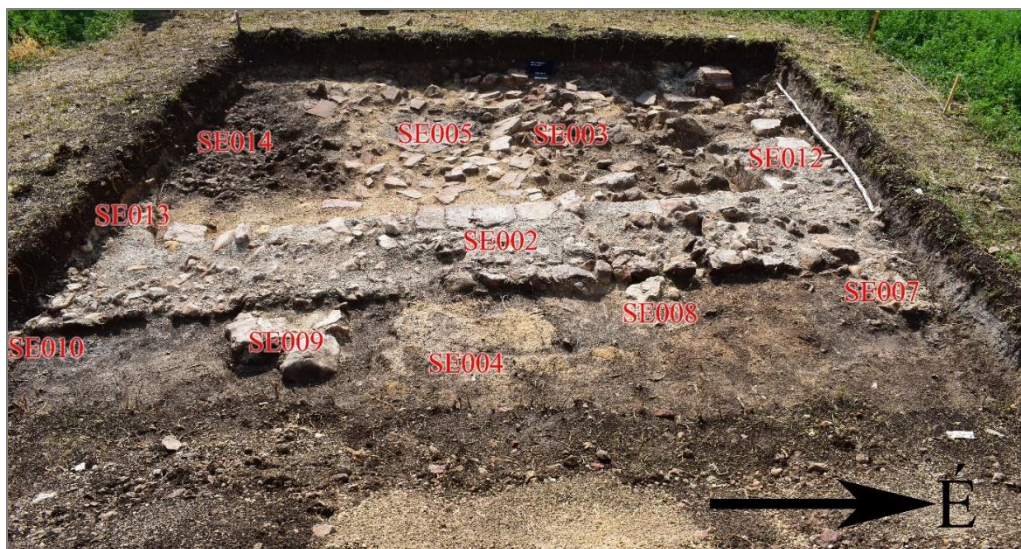
18. ábra: Az épület déli részén található égésnyomok alsó rétege (SE22). Fotó déli irányban.

19. ábra. Barnás, faszenes réteg (SE17) a déli helyiség közepén. Fotó északi irányban.

20. ábra. Emberi álkapocs a déli-helyiség alsó rétegsorából (SE17).

21. ábra. Az ásatási felszín az épület összeomlásának nyomaival.

22. ábra. Az ásatási felszín orthofotója az összeomlást jelölő felső rétegekkel.

23. ábra. A déli helyiség északi részében képződött törmelékes betöltés (SE03). Fotó észak-nyugati irányban.

24. ábra. A déli helyiség közepén található téglákkal és kövekkel feltöltődött faszenes réteg (SE16).

25. ábra. Az épület bejáratától északra kialakult köves betöltés (SE14).

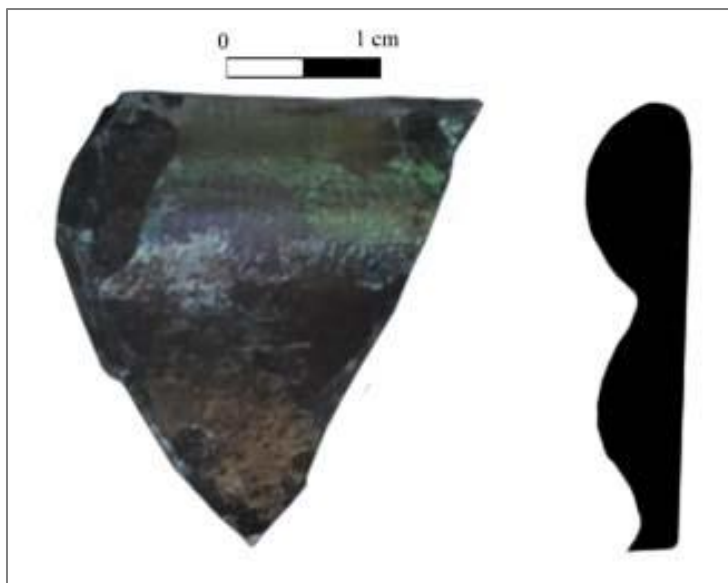
26. ábra. Az épület északi helyiségének betöltése (SE18).

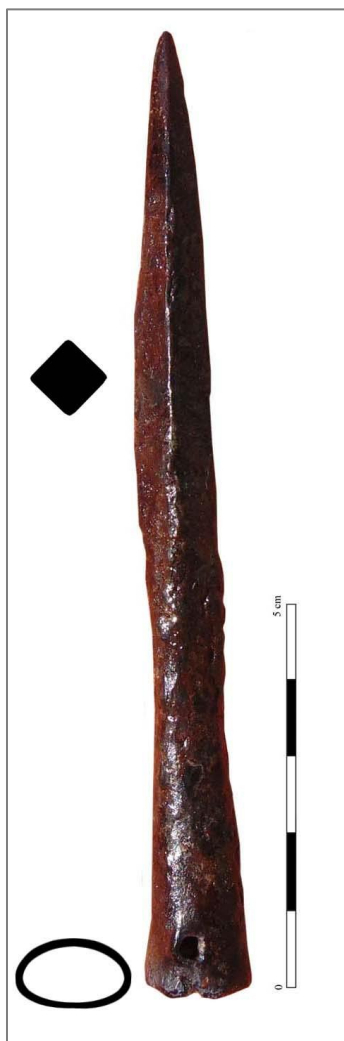
27. ábra. Az épület északi helyiségének betöltése (SE18) a bedőlt szemöldökkővel.

28. ábra. Válogatás az ásatás során előkerült érmékből.

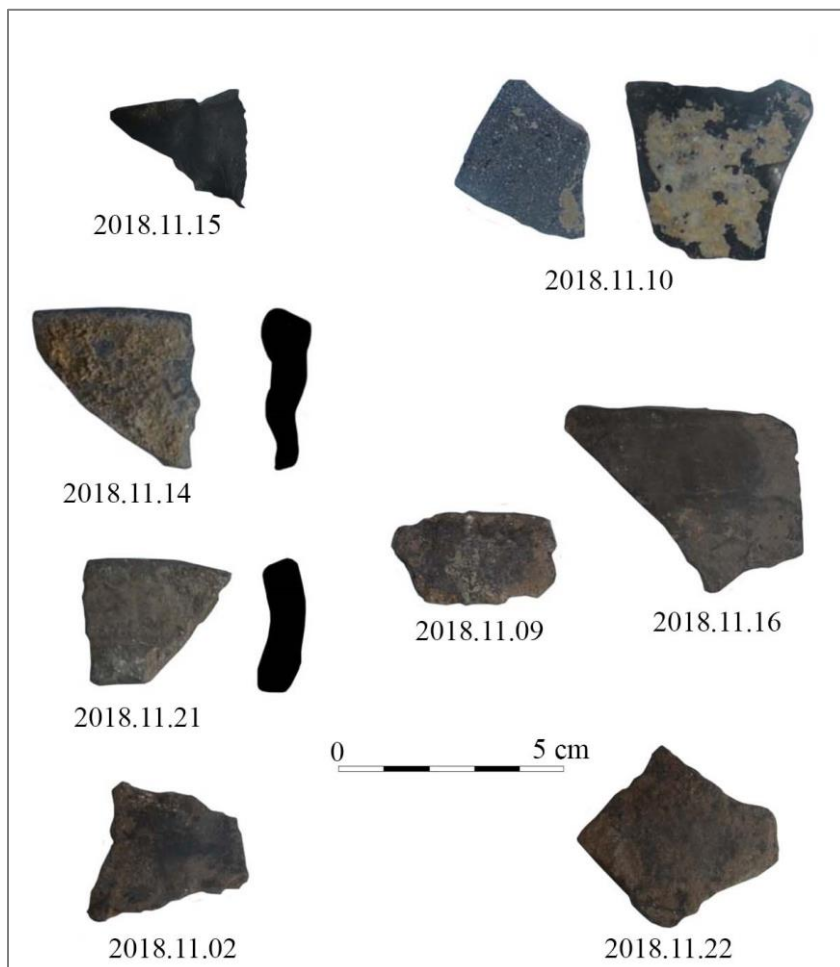
29. ábra. Üvedény töredéke (ltsz.: 2018.11.17) faszenes rétegből (SE17).

30. ábra. Vas lövedékhegy (ltsz.: 2018.11.20) a déli helyiség alsó rétegéből.

31. ábra. Vastárgy (ltsz.: 2018.11.12) az északi helyiség feltöltődéséből (SE18).

32. ábra. Az ásás során előkerült kerámia edénytöredékek.

1. melléklet		A STRATIGRÁFIAI EGYSÉGEK (SE) NYILVÁNTARTÁSA
SE	Típus	Leírás
1	talaj	Homokos, épülettörmelékekkel és mészkővel kevert, 0.2-0.25 m vastag termőtalaj.
2	épített	Az épület keleti fala. Mészhabarccsal kötött mészkövekből, illetve az épület déli termének közepén lévő stabilizáló alapozás vonalában belső síkjánál négy téglával kirakott szerkezetű fal. Szélessége az épület déli felénél 1.05 méter, az épület északi felénél 1.46 méter.
3	betöltés	Köves betöltés a déli helyiség északi felében.
4	betöltés	Sárga színű, épülettörmelékekkel kevert löszös-homokos iszap az épület keleti falától (SE02) keletre.
5	épített	Téglával kirakott felszín.
6	betöltés	Égett folt a téglával kirakott felszínen (SE05).
7	épített	Pillér/féloszlop alapozása (északtól dél felé).
8	épített	Pillér/féloszlop alapozása (északtól dél felé).
9	épített	Pillér/féloszlop alapozása (északtól dél felé).
10	épített	Pillér/féloszlop alapozása (északtól dél felé).
11	betöltés	Köves betöltés, fekete/sötétbarna homokos iszap kisméretű kötőrmelékekkel.
12	épített	Cella déli fala (északi fal).
13	épített	DK-i falbeugrás.
14	betöltés	Kevert betöltés; kis és közepes méretű kövekkel kevert sötét barna folt.
15	betöltés	Világos, homokos iszap, kövekkel és habarccsal kevert betöltés.
16	betöltés	Köves, téglás, habarcsos réteg.
17	betöltés	Barnás, faszenes, puha réteg állatcsontokkal keverve.
18	betöltés	A cellában lévő bedőlt, köves omladék.
19	betöltés	Az SE 12-től D-re, tömör, agyagos/löszös, habarcsos réteg.
20	betöltés	A falon kívüli barna, köves, törmelékes réteg.
21	betöltés	Vöröses, világos színű, kövekkel erősen kevert réteg.
22	betöltés	Barna, erősen faszenes, SE 17-et borító föld alatt.
23	betöltés	Köves, habarcsos alapozás.
24	betöltés	Barna, organikus, sötét termőtalajjal, némi habarccsal és kövekkel kevert betöltés. Az SE02 alapozási árkának (SE27) betöltése.
25	épített	Cella padlószintje (padlótéglák).
26	talaj	Sárga, erősen köves, homokos altalaj.
27	beásás	A keleti fal (SE02) alapozási árka.
28	altalaj	Köves, homokos, erősen kötött altalaj.

2. melléklet		A LELETEK NYILVÁNTARTÁSA				
Itsz.	X koord. (EOV)	Y koord. (EOV)	Z koord. (tfm)	típus	anyag	SE
2018.11.01	549648.122	184645.764	250.804	érme	bronz	
2018.11.02	nil	nil	nil	edénytöredék	kerámia	SE14
2018.11.03	549647.245	184649.019	250.820	érme	bronz	
2018.11.04	549646.643	184647.992	250.885	töredék	bronz	
2018.11.05	549647.668	184647.880	250.770	érme	bronz	
2018.11.06	549647.257	184647.666	250.761	érme	bronz	
2018.11.07	549648.006	184646.712	250.841	érme	bronz	
2018.11.08	549643.685	184648.015	250.566	lemez	ólom	SE16
2018.11.09	549648.375	184648.696	250.818	edénytöredék	kerámia	SE14
2018.11.10	549644.011	184648.901	250.484	2 db edénytöredék	kerámia	SE15
2018.11.11	549643.150	184647.678	250.255	töredék	bronz	SE15
2018.11.12	nil	nil	nil	tárgy	vas	SE18
2018.11.13	549643.388	184648.014	250.198	töredék	fém	SE15
2018.11.14	549643.741	184649.404	250.462	pattintott tárgy	kő	SE14
2018.11.15	549642.906	184648.842	250.283	lemez	bronz	SE15
2018.11.16	549643.752	184647.565	250.204	edénytöredék	kerámia	SE17
2018.11.17	549643.678	184648.008	250.203	edényperem	üveg	SE17
2018.11.18	nil	nil	nil	érme	bronz	meddő
2018.11.19	nil	nil	nil	érme	bronz	meddő
2018.11.20	549643.068	184647.601	250.187	lövedékhegy	vas	SE17, SE15 alja
2018.11.21	549643.398	184645.538	250.444	edénytöredék	kerámia	3. pillér mellett
2018.11.22	549644.302	184647.182	250.087	edénytöredék	kerámia	SE22
2018.11.23	549643.728	184646.822	250.173	szilánk	kő	SE14
2018.11.24	nil	nil	nil	érme	bronz	meddő
2018.11.25	nil	nil	nil	érme	bronz	meddő
2018.11.26	nil	nil	nil	szeg	vas	meddő
2018.11.27	nil	nil	nil	érme	bronz	meddő
2018.11.28	nil	nil	nil	érme	bronz	meddő

3. melléklet		EMBERCSONTOK NYILVÁNTARTÁSA			
ltsz.	X koord. (EOV)	Y koord. (EOV)	Z koord. (tfm)	típus	SE
2018.11.29	549645.906	184647.038	250.216	alsó állkapocs	SE17, SE15 alja
2018.11.30	549644.466	184649.007	250.187	borda	SE17, SE15 alja
2018.11.31	549643.095	184648.729	250.170	koponya töredékek	SE17

4. melléklet	ÁLLATCSONTOK NYILVÁNTARTÁSA		
Itsz.	SE	kor	dátum
2018.11.32	SE17	római	2018.08.02
2018.11.33	SE16	római	2018.08.03
2018.11.34	SE17	római	2018.08.03
2018.11.35	SE15	római	2018.08.02
2018.11.36	SE03	római	2018.08.01